

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידים בהוצאת "יפה נוף"

הברכות של בלעם...

ויאמר אלקים אל בלעם לא תלך עמהם לא תאר את העם כי ברוך הוא (כב, יב) וברש"י: "לא תלך עמהם" - אמר לו: אם בן אסללם במקומי. אמר לו: לא תאר את העם. אמר לו: אם בן אברכם. אמר לו: אינם צריכין לברכתך, כי ברוך הוא. משל אומרים לצרעה: לא מדבשך ולא מעקצך.

נשאלת השאלה: מה מפריע שבלעם יברך?...

אמר לכם פשוט ופשוט ואמת: מה בלעם יברך? הוא יברך שיהיו לנו חיים טובים ומאשרים. שהכל ילך בקלות, נהיה מיליונרים, יהיה לנו קל לקום בבקר ונשים את כל המצוות בקלות ובשמחה, ללא הפערות... אלו הברכות של בלעם...

אך באמת זו הקללה הגדולה ביותר בעולם! וכי כך היא דרכה של תורה? הראיתם גדול בישראל שגדל כך? אין גדול שגדל ללא נסיונות! וכמו ששנינו באבות (ו, א) "כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה..."

הברכה הטובה ביותר של בלעם - עברנו תהא זו הקללה הגדולה ביותר! הברכה שלנו היא: "חיי צער תחיה ובתורה אתה עמל!"

(רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א - נאה דורש)

חסרון הבטלנים

מה טבו אהלך יעקב (כד, ה)

הרב גודלבוסקי שליט"א ספר מעגן אודות אביו, הפותח לנו צהר למשגי ההתמדה בדורות עברו:

הוא למד בטעלו אצל רבי אברהם יצחק בלוצ'צ'ל. בהגיע עת דודים להתאסר, וכמקבל - המשיך ללמד בישיבה עד החתונה, שעתידה היתה להתקיים בסלבודקא.

לקראת היום המיד נגש להפריד מראש הישיבה ולקבל את ברכתו. בין השאר אמר, כי מכיון שהוא צריך שמירה כפי שנוהגים מסדמא דנו בחתן, הוא מבקש את רשותו של ראש הישיבה לקחת אתו בחור שילנה אותו בדרך לתחנת הרכבת. שישעו אתו לסלבודקא לא העז לבקש... בקשה כזו בודאי היתה נדחית על הסף...

אמר לו ראש הישיבה: הצדק אתה! מנהג ישראל הוא שהחתן לא ילך לבדו! לך לישיבה, ואם תמצא בחור בטלן, קח אותו כמלוה לרכבת! נכנס החתן וגודלבוסקי לישיבה באמצע סדר א'. הוא הסתובב מפה לשם - ולא מצא אפילו בטלן אחד. כלם למדו!

במשך שעות וחצי הסתובב שם - עד שהתיאש... חזר לראש הישיבה ואמר: לא מצאתי שום בטלן, אני מכרח לצאת כעת, עוד מעט תגיע הרכבת, מה עושים? אני צריך לווי!

התרגש ראש הישיבה, קפץ ממקומו ואמר: חתן יקר, אינך צריך לווי! התמונה הזו תלנה אותך כל החיים - תזכר שהסתובבת שעות וחצי בישיבה למצא בטלן אחד ולא מצאת...

(הרב חזקיהו יוסף קרלינישטין - נאה דורש)

מקרני ראמים ועד ביצי כנים

א-ל מוציאם ממצרים כתועפת ראם לו (כד, ח)

באר רש"י: "כתועפת ראם לו - תקף ורם שלו". הראם הוא בעל חיים גבוה מאד, גבוה יותר אפילו מהג'ירפה

המפכת לנו. וכאן מגיע, מורי ורבותי, דבר בלתי ידוע ומפתיע, שקשה להבין.

ברב הסדורים נמצא את התפלה על הפרנסה. יש אומרים אותה ב"שמע קולנו" ויש מעדיפים, כדברי ה"שלחן ערוך", לאמרה לפני "אלקי נצר" שבסוף תפלת שמונה עשרה. וכך פותחת התפלה: אתה הוא ה' האלקים, הן ומפרנס ומכלכל מקרני ראמים ועד ביצי כנים.

החיד"א בספרו "מדבר קדמות" (אור ר) מתאר כיצד מתפרנסים בהשגחה פרטית מפלגה הראמים, וכיצד מסבלים גם הכנים את מזונם באופן מפתיע ומדויק ביותר.

כיצד מתפרנסים הראמים?

בכל עת נמצא בעולם רק זוג אחד של ראמים - זכר ונקבה. הקב"ה גור ברחמי שכל יהיה, כדי שלא יפרו וירבו ויכללו לגרם, חלילה, הרס וחרבן בעולם. ארץ חיי הראמים שלש עשרה שנה. בשנים עשרה השנים הראשונות הם משוטטים ברחבי העולם ומשיגים את המזון הדרוש להם.

עם תום השנה השנים-עשרה, אומר החיד"א, הם נופלים ארצה ושוכבים באפיסת כחות. וכיצד ישיגו את מזונם במצב זה? הקב"ה בורא להם על ידם מעין מים ועץ פרי, שמהם הם נזונים שנה שלמה!

עם תום השנה השלש עשרה הנקבה יולדת זוג חדש של ראמים - זכר ונקבה, ואז הזוג המבוגר, שמלאו לו שלש עשרה, מת. כך מתרחש התהליך המשלם הזה בעולם מדי שלש עשרה שנה.

והכנים - מאין יבוא מזונם? מאין שואבת הכנה את חיותה?

לעמת הראם הענק, הכנה היא בעל חיים זעיר ביותר. גם לביצי הכנים מזמן הקב"ה את הדרוש להן במקום המתאים להן. הקב"ה שם את ביצי הכנים בתוך שערן של אדם או בשער של בעלי חיים. משרשי השערות מוצצות הכנים טפות דם, ומתן הן מקבלות את מזונן הראוי להן.

מסים החיד"א את דבריו הקדושים: הרי מאתך ה' לא יפלא דבר. בארח פלאי אתה זן גם את הראם וגם את ביצי הכנים, אם כך, אנא, תן גם לי את פרנסתי בהשגחה המיעדת אלי, וכאמור בתפלה: הטריפני לחם חסי בנחת ולא בצער, בהתר ולא באסור, בכבוד ולא בבזיון.

כמה אנשים יצאו ממצרים?

התשובה המקבלת היא - שש מאות אלף איש. הסטיפלר זצ"ל בספרו "ברכת פרח" אומר, שלדעתו, המספר הנמוך ביותר של יוצאי מצרים היה בין שבעה לשמונה מיליון. וכך הוא מבאר באופן נפלא:

בפרשת בא נוקבת התורה הקדושה במספר שש מאות אלף, והם היו גברים מגיל עשרים עד ששים. הבנים והבנות עד גיל עשרים, וכן גם אנשים ונשים מגיל ששים ומעלה אינם כלולים במספר הזה. לכאורה, אותם שש מאות אלף נשאו נשים והקימו בתים. מספר הנשים היה גם הוא שש מאות אלף, וביחד גילאי עשרים עד ששים מנו מיליון ומאתים אלף.

ולדיהם? הרי נאמר שילדו ששה בכרס אחת, ולכן לכל משפחה היתה לפחות ששיה אחת, שהם שש פעמים שש מאות אלף - שלשה מיליון ושש מאות אלף ילדים, וביחד עם ההורים ארבעה מיליון ושמונה מאות אלף. ודאי היו גם משפחות ברוכות ילדים, שנולדה להן יותר מששיה אחת, וכך מחשבון הסטיפלר זצ"ל, שיוצאי מצרים היו לפחות בין שבעה לשמונה מיליון.

ממה התפרנסו כל אותם המיליונים יוצאי מצרים?

התורה מספרת, שלא הספיק בצקם להחמיא. והנה רק

מאותו בצק שלא תפח ואולי גם התקלקל או התעפש, נזונו בדרך נס גם הגדולים וגם התינוקות הקטנים. אותו בצק הספיק לששים ואחת סעודות, עד שהחל לרדת להם המן בט"ו באדר.

הנה מצאנו בפרשתנו שני חזוקים גדולים לענן פרנסתו של אדם: האחד - א-ל מוציא וממזרים. מיליוני אנשים נזונו מחתיכת בצק שלא נאפה, והשני - תועפת ראם לו. מעין וצף פרי נבראו ליד הראמים הישישים לזונם בשנתם האחרונה. "א-ל מוציאם ממזרים" נאמר בלשון הווה. הפסוק פונה לכל אחד, בכל מצר ששרוי בו, בכל קשי. ה' מוציא את בניו מכל סוגי הקשיים, קשיי פרנסה וגם קשיים אחרים. עלינו מוטל לזכר את הפסוק: למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך (דברים טו, ג). אם קורה לך דבר שמציק, דבר שמעיק, זכר את ה' שעשה לך את הנסים אז וגם ימשיך לעשות לך עוד ועוד נסים, בסיעתא דשמיא. היד ה' תקצר?

(רבי אהרן טויסיג שליט"א - נאה דורש)

בדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו

אם לקרא לך באו האנשים קום לך אתם (כב, ט)

בתחלה אומר הקב"ה אל בלעם (שם יב): "לא תלך עמם, לא תאר את העם כי ברוד הוא". בלעם ממשיך להתעקש, ומנסה שוב לבקש רשות. אומר לו הקב"ה: "אם לקרא לך באו האנשים קום לך אתם, ואף את הדבר אשר אדבר אליך אתו תעשה". בלעם שמע, ובבקר קם והזדרז ללכת עם שרי מואב.

מאחר שבלעם קבל רשות ללכת, מהי התביעה הגדולה עליו? רבי בן ציון סנה מביא ספור יפה, שבכחו להמחיש ולחדד את הדברים:

רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, המשגיח של ישיבת קמניץ בירושלים, חלה ביולדותו, בהיותו בן שמונה שנים, במחלה קשה. כל בני המשפחה והמכרים התפללו עליו. יום אחד אמר לו אביו: "כלם מתפללים עליך, ואתה לא עושה כלום".

"מה אני יכול לעשות?" שאל הילד. אמר לו אביו: "קבל על עצמך קבלה טובה, שכשתבריא תוכל לקימה".

שאל הילד: "איזו קבלה ראוי שאקבל על עצמי?" והאב ענה: "קבל על עצמך שלא תפסיד אף פעם תפלה במנין".

הילד משה אהרן קבל על עצמו את הקבלה, והבריא. מאז הוא נזהר ביותר שלא להפסיד - בשום מצב, תהינה הנסבות אשר תהינה - תפלה במנין שלש פעמים בכל יום ויום.

יום אחד, כאשר כבר כהן כמשגיח בישיבה, היה עליו לטוס לארצות הברית לגיס כסף לישיבה. הוא ביר עם סוכן הנסיעות אם יש אפשרות להתפלל במנין בדרך.

אמר לו הסוכן: "אדוני, אנחנו מוכרים נסיעות, לא בתי כנסת. אין בית כנסת במטוס".

"אם כן" - אמר רבי משה אהרן - "אני לא יכול לטוס. יש לי התחייבות".

אמר סוכן הנסיעות: "אני יכול להציע לך טיסה דרך אמסטרדם. יהיו לך שעותים להיות שם, ושם תוכל להתפלל".

הרב שטרן חס דרך אמסטרדם. בזמן חגיגת הבינים יצא לחפש מנין. איך ימצא מנין? לא היה לו משג. פתאם עצרה לידו מכונית, והנהג שאל: "לאן הרב צריך?"

"אני מחפש מנין לשחרית".

אמר לו הנהג: "מצאן, גם אני נוסע לבית הכנסת".

בדרך ספר לו האיש, שהוא גר בפרורי העיר וכל יום הוא נוסע לבית הכנסת במרובי העיר.

כשהגיעו לבית הכנסת, מצאו שם שמונה אנשים. היהודי מהפרורים היה התשיעי, והרב שטרן העשירי. במשך שנים אחר כך היה רבי משה אהרן שטרן מספר בהתפעלות גדולה על המנין המפלא הזה.

"תראו מה זה, שמונה יהודים מתאספים להתפלל. הם יודעים שמן הסתם יגיע התשיעי מהפרורים, אבל מה יהיה עם עשירי? הם לא יודעים. בכל זאת הם מזדרזים ומתאספים לתפלה בבית הכנסת, והקב"ה שולח להם יהודי מארץ ישראל

שישלים להם מנין!

זהו שנאמר (מכות י"ב): "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו".

כאשר אדם משתוקק לדבר מסים, ועושה מאמצים להשיג את מבקשו, הן לטוב והן למושב - מן השמים מסיעים בידו. רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל ספר לי, שהוא זכר את המשגיח רבי יחזקאל לויןשטיין זצ"ל עומד על הבימה בהיכל ישיבת פוניבז' ודורש בלהט: מה אדם יכול לרצות חוץ מעבודת ה'? קנאה, תאוה וכבוד. אם אדם כל כך רוצה את הקנאה והתאוה והכבוד, נותנים לו. ומה יש לו בעולמו? רק את המדות המגנות. אבל אם אדם מבקש עבודת ה' - נותנים לו מן השמים, והוא יכול לעלות עד למעלה.

לפני למעלה מעשרים שנה שמעתי מרבי דן סגל שליט"א, בשם ה"בעל שם טוב", באור על דרך צחות: בדרך שאדם רוצה לילך - הוא הולך? מה פתאם. מוליכים אותו! אדם חושב שהוא עושה מה שהוא רוצה, ושהוא יגיע לאן שהוא רוצה, אבל באמת הכל בנגד "מוליכין אותו" מלמעלה.

(רבי שלמה לונשטיין שליט"א - נאה דורש)

בלעם ראה את הנסיונות של אחרית הימים

לכה איצחק אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים (כד, יד)

"לכה איצחק" - זו העצה שנתן בלעם לבלק, להכשילם בבנות מואב ובפעור, ו"אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים" - זו הנבואה שכתובה בהמשך הפסוקים על מלכות בית דוד וביאת המשיח. צריך להבין, מה הקשר בין תחלת הפסוק לסופו.

שמעתי מרבי דן סגל שליט"א לבאר, שכל הפסוק בתהלים (קמ, ח): "סכנתה לראשי ביום נשק" מובאים בירושלמי (יבמות טו, ב) שני פרשים: האחד - "ביום ששני עולמות נוסקין זה את זה, העולם הזה יוציא והעולם הבא נכנס", כלומר: הפסוק מדבר על יום המיתה. פרש שני - "יום נשק" - זה נשקו של גוג, כלומר: מדבר כאן על אחרית הימים, בימי מלחמת גוג ומגוג.

ידוע שכשהשטן רוצה שמתקרב סופו - הוא שולח את החצים השטלניים ביותר שיזש אמתחתו. לכן ב"יום נשק" - יום המיתה - היצר הרע מתגבר מאד להחטיא את האדם ולהביאו, חלילה, לידי כפירה. ב"שבת מוסר" נדפסה מסירת מודעא מיוחדת, שהאדם מודיע בפני עצרה, שהוא מבטל כל מחשבה והרהור רע שיהיו לו ביום המיתה.

זה הפשט במה שאומרים בפסלחות לתחלואי ילדים: "פדנו ממהומת מות ואחור בל נסוגה". "מהומת מות" היא הבלבול הגדול שישנו ביום המיתה, כדי שחס ושלום לא נסוג ביום המיתה אפילו במשהו מיסודות האמונה.

כך גם לפני מלחמת גוג ומגוג. השטן יודע שסופו קרב, ולכן שולח הוא את הנשק השטלני ביותר שיש לו, ונלחם בכלל ישראל בכל הכח.

אומר בלעם לבלק: אם רוצה אתה לדעת מהו הנשק הכי קטלני נגד כלל ישראל - "לכה איצחק אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים" - כאדם שתולה קללתו בחברו. כננתו היתה: אשר יעשה עמך לעם הזה באחרית הימים. אני רוצה במה ישקיע היצר הרע את עשר המלחמה שלו באחרית הימים. את העצה הזו אני רוצה להציע לך עכשיו: להחטיאם ביצר הרע של עריות, לפגע בקדושת ואמונת ישראל. איך אני יודע שזו העצה הטובה ביותר להחטיאם? כי אני רוצה שבזה היצר הרע משקיע את כל כוחותיו באחרית הימים!

אנו, שנמצאים ביום באחרית הימים, אכן רואים שעקר הנסיונות שישנם בעולם הם באמונה ובקדושה. כמה גדול בימינו הנסיון של כחי ולצמ יד. השטן משקיע כל כך הרבה אנרגיות, לגרם לאדם לחשב שהכל טבע ומנהג העולם, ולהשכיח ממנו את האמת הפשוטה שאין עוד מלבדו. כמה משקיע השטן בנסיונות בקדושה, נורא נוראות! כל המכשירים הנוראים הללו שמכילים מנפש ועד בשר, המכשירים שמפילים אנשים לשאול תחתית וטורדים אותם מהעולם הזה ומהעולם הבא גם יחד.

את שני הנסיונות הללו של אחרית הימים ראה בלעם הרשע. הוא הבין מכה שכדאי להשקיע ולהחטיא את כלל ישראל דוקא בשני החסאים הללו.

(רבי אליהו דיסקין שליט"א - נאה דורש)